

ZAKŁAD PEDIATRII I PIEŁĘGNIARSTWA PEDIATRYCZNEGO
KATEDRA ZINTEGROWANEJ OPIEKI PIEŁĘGNIARSKIEJ
WYDZIAŁ NAUK O ZDROWIU
UNIwersytet Medyczny w Lublinie

TEL. +48 81 448 77 40
20-093 Lublin, ul. Chodźki 7
e-mail: zppp@umlub.pl

Lublin, dn.08.08.2022r.

Szanowny Pan

Prof. dr hab. Sławomir J. Terlikowski

Dziekan
Kolegium Nauk o Zdrowiu

Wydział Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Wielce Szanowny Panie Dziekanie,

Pragnę podziękować za okazane zaufanie i powierzenie mi zadania wykonania recenzji rozprawy doktorskiej mgr Beaty Jankowskiej pt. „*Wpływ wybranych elementów stylu życia oraz zastosowanych zabiegów kosmetycznych na jakość życia pacjentów z trądzikiem pospolitym*” której promotorem jest Pani dr hab. Małgorzata Elżbieta Zujko.

Mam zaszczyt przekazać bardzo pozytywną opinię względem pracy doktorskiej, co zawarłam w załączonej recenzji.

Jednocześnie, pozostaję do dyspozycji na dalszych etapach postępowania w przewodzie doktorskim.

Z poważaniem

Kierownik
Zakładu Pediatrii i Pielęgniarstwa Pediatrycznego
Katedra Zintegrowanej Opieki Pielęgniarzkiej
Wydział Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
Danuta Zarzycka
dr hab. n. o zdr. Danuta Zarzycka
Profesor uczelni

ZAKŁAD PEDIATRII I PIELĘGNIARSTWA PEDIATRYCZNEGO

KATEDRA ZINTEGROWANEJ OPIEKI PIELĘGNIARSKIEJ

WYDZIAŁ NAUK O ZDROWIU
UNIwersytet Medyczny w Lublinie

TEL. +48 81 448 77 40
20-093 Lublin, ul. Chodźki 7
e-mail: zppp@umlub.pl

RECENZJA
ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

AUTORKA: **Mgr Beata JANKOWSKA**

TYTUŁ: ***„Wpływ wybranych elementów stylu życia oraz zastosowanych zabiegów kosmetycznych na jakość życia pacjentów z trądzikiem pospolitym”***

PROMOTOR: **Dr hab. n. o zdr. Małgorzata Elżbieta Zujko**
Zakład Biotechnologii Żywności
Wydział Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

RECENZENT: **Dr hab. n. zdr. Danuta Zarzycka, prof. ucz.**
Zakład Pediatrii i Pielęgniarstwa Pediatrycznego,
Katedra Zintegrowanej Opieki Pielęgniarskiej
Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

DATA: **Lublin, 08.08.2022r.**

1. TEMAT PRACY

Wiodące zagadnienie na którym skupia się projekt doktorski mgr Beaty Jankowskiej dotyczy jakości życia (Quality of Life, QOL), która stała się ważną koncepcją i celem badań i praktyki w dziedzinie zdrowia i medycyny w sposób istotny uzupełniając tradycyjny sposób oceny terapii mierzonej wynikami biomedycznymi. Ewolucja ta jest zgodna z ogólnym trendem upodmiotowienia pacjenta i poprawy relacji dawca opieki – pacjent. To złożona koncepcja, która jest interpretowana i definiowana na wiele sposobów w ramach różnych dyscyplin i pomiędzy nimi. Pomimo określenia niewątpliwego znaczenia oceny jakości życia w zdrowiu i medycynie, toczy się ciągła debata koncepcyjna i metodologiczna na temat definiowania i sposobów pomiaru QOL. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wskazuje dość ogólnie, że jakość życia to „*postrzeganie przez jednostkę swojej pozycji w życiu w kontekście kultury, w której żyje oraz w odniesieniu do jej celów, oczekiwań, standardów i obaw*”(1995).

Przejawem wprowadzenia i zaakceptowania jakości życia w badaniach było powołanie w 1977 r. Międzynarodowego Towarzystwa Badań nad Jakością Życia Uwarunkowaną Stanem Zdrowia (*The International Society for Health Quality of Life Research*) oraz wprowadzenie w 1977 r. wyrażenia „*jakość życia*” do Index Medicus w Narodowej Bibliotece Medycznej USA (Medline). W piśmiennictwie polskim, jest to najczęściej badany obszar tematyczny w czasie ostatnich 5 lat. Pojęcie poprawy jakości życia odnosi się szczególnie do pacjentów cierpiących na choroby przewlekłe. Badania jakości życia wśród pacjentów z chorobami skóry wskazują na istnienie problemu porównywalnego z chorobą wieńcową serca, astmą, czy cukrzycą, gdyż każda choroba, która w widoczny sposób zmienia wygląd skóry, powoduje reakcję psychologiczną pacjenta, a ta z kolei ma znaczący wpływ na jakość życia uwarunkowaną stanem zdrowia.

Trądzik pospolity (*acne vulgaris*), jedno z najczęstszych schorzeń dermatologicznych, jest przewlekłą chorobą zapalną jednostki włosowo-łojowej, dotykającą ponad 85% nastolatków i młodych dorosłych, a 9,4%

światowej populacji zwłaszcza mężczyzn, jest czwartym najczęstszym powodem, dla którego pacjenci w wieku 11–21 lat odwiedzają lekarza w USA. Chociaż rzadko zdarza się w wieku dorosłym, ostatnie dane epidemiologiczne wskazują na rosnącą częstość jego występowania, około 40%, głównie u kobiet. Głównymi objawami klinicznymi trądziku są zmiany niezapalne i zapalne, które występują przede wszystkim na twarzy, szyi, tułowi i plecach. Trądzik jest na ogół stanem łagodnym i samoograniczającym się, ale w najcięższej postaci może powodować blizny i przebarwienia skóry. Obciążenie chorobami związanymi z trądzikiem pospolitym ma globalną dystrybucję i z biegiem czasu stale rośnie w populacji. Częstość występowania trądziku różni się w różnych krajach i grupach etnicznych. Według doniesień, występowanie trądziku jest niskie w rozwijających się krajach Afryki. W północnej Tanzanii częstość występowania trądziku wynosi 0,1%, podczas gdy w populacji niemieckiej w wieku od 16 do 70 lat częstość występowania trądziku wynosi 3,9%. Następstwa tej choroby mają silny wpływ na jakość życia jednostek i często wiążą się z rozwojem zaburzeń psychicznych.

Zatem badanie QOL pacjentów z trądzikiem pospolitym w skojarzeniu z pakietem zabiegów kosmetycznych, co zostało podjęte przez Doktorantkę jest ważne dla poprawy łagodzenia objawów. Problemy ujawnione przez samoocenę QOL pacjentów mogą prowadzić do modyfikacji i poprawy leczenia i opieki lub mogą wskazywać, że niektóre terapie przynoszą niewielkie korzyści. Ponadto kliniczne wyleczenie pacjenta może oznaczać utrzymywanie się problemów zdrowotnych i ocena QOL może mieć istotne znacznie prognostyczne nawiązujące do holistycznego postrzegania osoby pacjenta w opiece.

2. STATYSTYKA PRACY

Do oceny przedstawiono tekst monografii doktorskiej o objętości 140 stron druku komputerowego, znormalizowanego. W opracowaniu uwzględniono oprócz tekstu zasadniczego również strukturalne, obszerne streszczenia w językach polskim i angielskim oraz wykazy porządkowe tabel w

liczbie 25 i rycin w liczbie 24. Piśmiennictwo zawiera wykaz 160 pozycji, przy czym ponad połowę materiału źródłowego opublikowano w języku angielskim. Materiał źródłowy został wybrany poprawnie tematycznie, starannie opisany według obowiązujących zasad i uporządkowany oraz cytowany w tekście pracy doktorskiej zgodnie z zasadami stylu Vancouver. Pozycje piśmiennictwa, które ze względu na miejsce publikacji (charakter popularnonaukowy czasopisma), czy rok (ponad 20 lat) stanowią pojedyncze przypadki, co świadczy o bardzo rzetelnym zapoznaniu się Doktorantki z charakterem aktualnych badań o zasięgu ogólnosiwiatowym w zakresie zgodnym z tematem rozprawy.

Aneks pracy o objętości 25 stron zawiera zgodę komisji bioetycznej na realizację projektu badań oraz autorski kwestionariusz ankiety obejmujący metryczkę, wywiad kosmetyczno-dermatologiczny przed zabiegiem kosmetycznym, wywiad kosmetyczno-dermatologiczny po zabiegu kosmetycznym oraz kwestionariusz ankiety żywieniowej, dzienniczek żywieniowy, Skalę satysfakcji z życia (SWLS), Wskaźnik wpływu dolegliwości skórnych na jakość życia (DLQI), Wskaźnik wpływu trądziku na jakość życia (CADI), Skalę depresji Becka (BDI), Międzynarodowy kwestionariusz aktywności fizycznej, (IPAQ), Kwestionariusz oceny jakości życia (SF-36).

3. UKŁAD PRACY

W tekście pracy wyodrębniono 6 zasadniczych rozdziałów tj.: wstęp teoretyczny, założenia i cele pracy, materiał i metody badań, wyniki, dyskusja i wnioski. Ponadto w pracy wyodrębniono wykaz skrótów, streszczenie, piśmiennictwo, wykaz tabel i rycin oraz aneks. Najobszerniejszy rozdział liczący 42 strony poświęcony jest prezentacji bardzo ciekawego materiału badawczego. Wartością struktury pracy jest szczegółowe punktowanie bardzo rozległego tematycznie materiału i to zarówno we wstępie, jak i w części prezentacji wyników badań, co zapewniło klarowną możliwość odbioru zaprezentowanych treści. Tak skonstruowany spis treści będący doskonałym przewodnikiem dla każdego czytelnika, świadczy o kompetencji Doktorantki do czynienia poprawnych uogólnień w obszarze zainteresowań badawczych.

4. WSTĘP

Wstęp ma charakter wprowadzenia teoretycznego w zagadnienie jednostki klinicznej – trądziku pospolitego, jego uwarunkowań, sposobów terapii głównie z wykorzystaniem zabiegów kosmetycznych oraz jakości życia powiązanej ze zdrowiem. Treści tej części pracy przedstawione są w sposób niezwykle rzeczowy. W opracowaniu wstępu skorzystano z 91 pozycji literatury źródłowej. Na podkreślenie zasługuje bardzo szczegółowe przedstawienie wybranych elementów stylu życia będących czynnikiem usposabiającym do wystąpienia, bądź nasilenia objawów trądziku pospolitego oraz zaprezentowanie zestawu współczesnych zabiegów kosmetycznych stosowanych w tym problemie zdrowotnym. Zakres i charakter treści zaprezentowanych w tej części pracy świadczy o wysokich kompetencjach merytorycznych Autorki rozprawy, które stanowią solidną podstawę do opracowania koncepcji i realizacji projektu badawczego.

5. ZAŁOŻENIA I CELE PRACY

Projekt badawczy koncentruje się wokół celu głównego o charakterze poznawczym w brzmieniu *„określenie wpływu wybranych elementów stylu życia oraz zastosowanych zabiegów kosmetycznych na jakość życia pacjentów z trądzikiem pospolitym”*. Cel tak zdefiniowany stał się wyznacznikiem dla hasłowego ujęcia szczegółów badania w 10 punktach. Punktatory badawcze rekompensują brak sformułowanych pytań badawczych.

6. MATERIAŁ I METODA

Wyniki badań przedstawione w pracy pochodzą z projektu z powtarzanym pomiarem po 2 miesiącach oraz wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego. Narzędzia badawcze wykorzystane w badaniu to autorskie kwestionariusze wywiadu kosmetyczno-dermatologicznego przed zabiegiem kosmetycznym, wywiadu kosmetyczno-dermatologicznego po zabiegu kosmetycznym oraz metryczka. Wybrane elementy stylu życia oceniono z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety żywieniowej, dzienniczka

żywieniowego i Międzynarodowego kwestionariusza aktywności fizycznej, (IPAQ). Natomiast pakiet narzędzi badających jakość życia powiązaną ze zdrowiem/chorobą oceniono z zastosowaniem Skali satysfakcji z życia (SWLS), Wskaźnika wpływu dolegliwości skórnych na jakość życia (DLQI), Wskaźnika wpływu trądziku na jakość życia (CADI), Skalę depresji Becka (BDI), Kwestionariusza oceny jakości życia (SF-36). W części metodologicznej przedstawiono każde z narzędzi badawczych w schemacie operacyjnym, jednak może warto byłoby z powodu naukowego charakteru opracowania przywołać informacje dotyczące procedury adaptacji i podstawowych właściwości psychometrycznych zastosowanych narzędzi standaryzowanych. Każdy z uczestników badania odpowiadał na 275 pytań. Ponadto warto zaznaczyć, że w projekcie zastosowano czynnik eksperymentalny w formie 4 zabiegów kosmetycznych (peeling kwasem pirogronowym) stosowanych co 7 dni. Każdy uczestnik badania był indywidualnie informowany o możliwości udziału w projekcie, a wyrażenie zgody na badanie i proponowane zabiegi było dokumentowane na piśmie. Dobór osób do badania był celowy (nieprobablistyczny). W badaniu uczestniczyło 200 osób w pierwszym etapie a 158 osób w etapie drugim realizacji projektu. W postępowaniu rekrutacyjnym uczestników, trafnie wskazano kryteria włączenia i wykluczenia z badania. Badania zrealizowano w Gabinetce Odnowy Biologicznej i Rehabilitacji w Choroszczu w czasie 17 miesięcy (12.05.2017-15.11.2018).

Analizę matematyczną i statystyczną wyników badań wykonano z należytą starannością z wykorzystaniem w końcowej fazie analiz pakietu IBM SPSS Statistics 26 oraz testów statystycznych dobranych adekwatnie do rodzaju danych empirycznych. Założono prawdopodobieństwo popełnienia błędu wnioskowania na poziomie $p < 0,05$. Analiza wyników badań mimo bardzo licznego zestawu zmiennych jest klarowna, a zastosowane klasyczne testy statystyczne znacznie zwiększają przejrzystość prezentowanych wyników i pozwalają na sformułowanie wniosków.

7. OCENA ETYCZNA

Na przeprowadzenie badań uzyskano zgodę Senackiej Komisji ds. Etyki Badań Naukowych Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży (nr 517301, uchwała nr 4/2013 z dnia 24 kwietnia 2013 roku).

8. REZULTAT PRACY

Wyniki badań przedstawiono bardzo starannie uwzględniając cechy projektu diagnostyczno-eksperymentalnego z badaniem powtarzanym. W pierwszej części z wykorzystaniem statystyki opisowej scharakteryzowano grupę badanych pacjentów z przedstawieniem i analizą podstawowych cech socio-demograficznych, klinicznych, kosmologicznych i ich opinie dotyczące wybranych elementów stylu życia oraz jakości życia z trądzikiem pospolitym. Następnie udokumentowano stosowanie celowe bodźca eksperymentalnego w formie cyklu czterech zabiegów peelingu kwasem pirogronowym. Po dwóch miesiącach przeprowadzono ponowne badanie uczestników projektu. W tej części udział wzięło nieco mniej badanych (158 osób), które wyraziły swoją opinię na temat samopoczucia i aktualnej jakości życia. Na szczególne podkreślenie zasługuje sposób oceny i prezentacja zwyczajów żywieniowych badanych w tym wartości odżywczej diety. Kolejny punkt rozdziału poświęcony został porównaniu jakości życia przed i po cyklu zabiegów kosmetycznych. W tym fragmencie Autorka zastosowała podwójną prezentację wyników badań własnych w formie tabel (np. tabela 18) oraz rycin (ryciny 6-10), co nie wydaje się konieczne. Prezentację wyników badań kończy pakiet analiz poświęconych sprawdzeniu zależności pomiędzy zdrowiem fizycznym i psychicznym a zmiennymi tworzącymi metakonstrukt jakości życia badanych z trądzikiem pospolitym, bądź w obrębie wspomnianego metakonstrukt. W opisie wyników badań dokonano dość intrygującego sformułowania dotyczącego związku pomiędzy BMI a jakością życia przed i po zabiegu kosmetycznym w brzmieniu „*Otrzymane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że BMI ma wpływ na poprawę jakości życia po zabiegu kosmetycznym.*” co wymaga pogłębionej analizy w przyszłości. Autorka sformułowała

merytoryczne wnioski w liczbie 7 o różnym stopniu złożoności, które zmierzają do podsumowania osiągnięć badawczych projektu.

Za najciekawsze według subiektywnej opinii recenzenta należy uznać wyniki wskazujące na zwyczaję żywieniowe badanych oraz związek zabiegów kosmetycznych z jakością życia badanych z trądzikiem pospolitym.

O rzetelności warsztatu naukowego Autorki opracowania świadczy dyskusja, która zajmuje 11 stron tekstu rozprawy. W tym fragmencie pracy na pozytywne podkreślenie zasługuje sprawność w przechodzeniu od porównań wyników badań własnych i innych autorów do ich streszczania. Niezaprzeczalnym atutem dyskusji jest sposób jej prowadzenia, czyli skrupulatne i konsekwentne przedstawianie polskiego, czy ogólnoświatowego kontekstu, czasami nawet nazbyt szerokiego uzyskanych wyników badań własnych w oparciu o liczne, wybrane poprawnie merytorycznie publikacje.

9. WARTOŚĆ NAUKOWA I PRAKTYCZNA PRACY

W pracy Autorka zastosowała bardzo szeroki zakres badania pacjentów z trądzikiem pospolitym, ich problemów oraz następstw ogólnoustrojowych, ze zwróceniem szczególnej uwagi na jakość życia badanych. Tak, szeroki zakres analiz wskazujący na związek zabiegów kosmetycznych z jakością życia badanych nie ma aktualnej reprezentacji w rodzimym piśmiennictwie a znaczenie w podejmowaniu decyzji terapeutycznej opartej na ocenie jakości życia pacjentów, a z perspektywy świadczeniodawców, również jakości opieki. Na podstawie bardzo szerokiej bazy danych, dość ciekawie perspektywicznie wydaje się dokonanie pogłębionej analizy wskazującej związek pomiędzy elementami stylu życia a w szczególności nawyków żywieniowych z występowaniem objawów trądziku pospolitego, co nie zostało do końca wykorzystane w prezentowanej dysertacji.

10. OCENA EDYTORSKA

Tekst pracy przedłożonej do recenzji jest opracowany z należą starannością edytorską, estetyczną i uporządkowany logicznie. W tekście występują pojedyncze uchybienia w edycji tekstu (np. s.76, w. 11 od dołu). Analiza obszernego zakresu treści opracowania wskazuje na bardzo dobrą sprawność lingwistyczną i staranność edycyjną Autorki wykazaną w tekście pracy.

11. UWAGI RECENZENTA

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska autorstwa mgr Beaty Jankowskiej prezentuje szeroki zakres badanego zagadnienia, który poprzez dobór metody projektu diagnostyczno-eksperymentalnego z badaniem powtarzanym wskazuje na ogromny nakład pracy Doktorantki w realizację zamierzenia badawczego. Dążąc do doskonałości w prezentacji ciekawych wyników badań proponuję poświęcić więcej miejsca, na etapie ich publikacji, charakterystyce psychometrycznej wykorzystywanych narzędzi badawczych. Sugeruję również ustosunkowanie się do brzmienia wniosków o numerach 5, 6 i 7, gdyż w mojej opinii są niewystarczające podstawy merytoryczne do określenia kierunku wpływu przyczynowo - skutkowego pomiędzy zdefiniowanymi zmiennymi. W tekście pracy następuje trudność odnalezienie wyników będących podstawą do sformułowania wniosku numer 4, czyli ocena wybranych elementów stylu życia po zabiegu kosmetycznym (był chyba cykl) i ich wpływ na jakość życia i depresję badanych.

WNIOSEK KOŃCOWY

Reasumując oceniam rozprawę doktorską mgr Beaty Jankowskiej jako dorobek oryginalny, nowatorski i czyniący znaczący wkład w rozwój nauk o zdrowiu. Całość opracowania dokumentuje samodzielne prowadzenie badań naukowych przez Doktorantkę, a w szczególności polegające na wyodrębnieniu z praktyki kosmetycznej problemu o charakterze naukowym, dokonaniu jego oceny i analizy

zgodnie z zasadami realizacji badań w celu umocnienia terapii opartej na wiarygodnych wnioskach empirycznych.

Konkludując, dysertacja autorstwa Beaty Jankowskiej spełnia kryteria zawarte w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z późniejszymi uzupełnieniami (Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595; z 2005 r. Nr 164, poz. 1365, z 2010 r. Nr 96, poz. 620, Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 84, poz. 455, z 2014 r. poz. 1198, tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 882; Dz. U. z 2017 r. poz. 1789.).

Na tej podstawie stwierdzam, że przedłożona do recenzji praca doktorska pt. *„Wpływ wybranych elementów stylu życia oraz zastosowanych zabiegów kosmetycznych na jakość życia pacjentów z trądzikiem pospolitym”* spełnia wymogi formalne stawiane pracom na stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu.

W związku z powyższym mam zaszczyt przedłożyć Senatowi Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku wniosek o dopuszczenie Pani *mgr Beaty Jankowskiej* do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Lublin, dn.08.08.2022r.

Dr hab. n. zdr. Danuta Zarzycka, prof. ucz.

